„Zoek uw knecht".

Ik heb gedwaald als een verloren schaap; zoek uwen knecht, want uwe geboden heb ik niet vergeten. Psalm 119 : 176.

Hier spreekt een verdoolde.

Hij is afgeweken van het rechte pad. In plaats van zijn herder te volgen, zocht hij eigen paden op. Waarom ook niet? Hij kon immers elk oogenblik op het rechte pad, naar de kudde en naar zijn herder terugkeeren. Wat was er dan tegen, dat hij even zijwaarts afweek, waar het groene gras uit de verte wenkte?

En hij ging zijwaarts af. Echter slechts zoover, dat hij nog altoos de kudde in het oog hield en het geroep van den herder kon opvangen. Maar toen wenkte, iets verder op, nóg begeerlijker groen, en weer ging hij verder. En toen hij in 't eind terug wilde keeren, zag hij niets van de kudde, ontdekte hij niets van den herder meer, en hoe hij ook herwaarts en derwaarts liep, om de kudde op te sporen, hij zag in 't eind niets meer. Hij zocht, maar vond niet. En toen niets hielp, bleef hij staan. Waar heen? Hij wist het niet. Angst bekroop hem. En toen, in zijn wanhoop, riep hij 't uit: O, Herder, waar zijt gij? Hoort gij mij nog? En zoo gij mijn stem nog hoort, *„zoek gij mij"*. Mijn dolen en zoeken geeft geen uitkomst. Ik heb gedoold, gedoold gelijk een verloren schaap, overal heen, waar ik ook maar een uitweg vermoedde. Maar alles bleek teleurstelling. Ik zie geen pad of uitweg meer. Al *mijn* zoeken doet me slechts verder afdolen. En daarom, zoo ge mijn roepen nog hoort, o, trouwe herder, zoek *gij* mij op, en breng *gij* mij weer tot de kudde terug!

Het schoone beeld gaat uiteraard niet in *al* zijn trekken door. Een zóóver afgedwaald schaap van de kudde, zou, hoe 't ook blaatte, door den herder niet meer gehoord worden. Maar overgebracht op het afgedoolde kind van God, gaat, wat de Psalmist zegt, altoos door. Nooit kan het afgedoolde kind zóóver zijn afgeweken, of zijn Vader hoort 't nog. Hoort niet alleen zijn roepen, maar beluistert elke zucht van zijn hart.

Meer nog. In het beeld is het 't afgedoolde schaap, dat zijn herder tot zoeken aanspoort, maar de herder zelf wacht daar niet op. Reeds eer 't geroep uitging, is de trouwe herder op het weervinden van het verloren schaap uitgegaan. En ook als 't kind van God is afgedoold, wacht onze trouwe Vader niet tot 't verloren kind zelf gaat roepen: *Zoek mij*. Veeleer heeft zijn Vader hem geen oogenblik uit het oog verloren, en zocht hem reeds eer het kind zelf zich verloren gevoelde.

Maar laat 't beeld nu varen, en denk u zelf alleen in de positie van geestelijke verdoolde in.

Niet van een wereldling is hier sprake. Sprake is hier van een kind van God, dat in zijn nabijheid verkeerd heeft; dat zijn verborgen omgang kende; dat onder zijn heilige hoede op den levensweg vooruitzag; en dat telkens zoo blijde zingen kon: „De God des heils wil mij ter herder weren; 'k Heb geen gebrek, 'k heb geen gevaar te vreezen. Hij wil mij zacht in liefelijke weiden, aan de oevers van zeer stille waatren leiden."

Maar de verzoeker kwam. Niet in duivelsche gestalte, neen, in een vriendelijke uitlokkende verschijning. Vreugde werd hem voorgespiegeld. Eere of genot hem toegezegd. Invloed of profijt hem als lokaas voorgehouden. En toen waakte de oude zonde uit het hart op. Hij werd geprikkeld. De zonde kreeg vat op hem. Hij gaf toe. Hij overtrad. En op eens was 't, of er een gordijn tusschen zijn hart en zijn God schoof. Hij knielde nog wel, maar de reuke van zijn opgaand gebed sloeg neer. Als hij aan zijn God dacht, was zijn God een God van verre geworden. Zoo werd het donker *om* zijn ziel en *in* zijn ziel. En wel dacht hij eerst nog, dat het niet zulk een vaart zou loopen. Morgen zou hij *weer* bidden, en dan zou 't wel inniger zijn. Maar morgen kwam, en weer knielde hij neer. Maar zijn God verscheen hem niet. Er was breuke. Er was verlating. De verborgen omgang was weg. En wat hij maar niet begreep, of niet begrijpen wilde, was, dat het eerst tot een breuke met zijn zonde moest komen, of de breuke met zijn God zou aanhouden. Wat *hij* wilde was, zijn zonde vasthouden, en toch zijn God niet loslaten. Maar juist dat kon *niet*. En daarom liet zijn God hem los. Los, niet om hem te vergeten. Niet om hem voor altoos af te stooten. Maar om hem juist door de verlatenheid weer ontvankelijk te maken voor de genade van zijn Goddelijk Vaderhart.

Het tijdelijk *loslaten* van zijn ziel was juist een *zoeken* van zijn ziel. De onrust in zijn schuldig hart mocht niet gestild, en mocht niet wijken, maar moest juist geprikkeld worden. Verlegenheid moest in de verlatenheid zijn ziel vermeesteren. Zielsangst, doodelijke zielsangst moest hem bekruipen, om hem zelf met wrevel over zijn afdoling te vervullen. En dan, als 't hart in hem bezweken was, en hij in zijn wanhoop niet wist waarheen, en nu diep doorleefd had wat het was, zijn God te verlaten, dan zou die trouwe Vader zich weer aan zijn schuldig kind ontdekken. Maar dan niet meer in toorn, neen, dan veeleer in zoekende, genadige ontferming, met het engelengejuich reeds in de verte schallend, dat dit kind van God wel verloren *was*, maar nu weer teruggebracht werd tot de schaapskooi van Christus.

Nu is, in zulk een toestand van verdoling, bij het afgedoolde kind van God *de voorstelling vervaticht*. Steeds klaarder werd 't hem in de ziel, dat hij zijn God heeft afgestooten; dat zijn God hem daarom in toorn verlaten heeft; dat dies zijn God zich niet meer om hem bekommert; en dat zijn God zich eer van hem *afkeert*, dan dat Hij hem *zoeken* zou.

In zulk een afgedoolden, zondigen staat der ziel wordt Gods liefde voor ons omluisterd. We kennen, we doorgronden haar niet meer, en raken steeds meer onder den pijnlijken indruk, dat 't van Gods zijde met ons uit is. Vandaar dat in het eind, als het schuldige kind het buiten zijn God niet meer uithouden *kan*, eerst zacht, straks in forscher toon, het smeeken naar zijn God uitgaat: o, God, verwerp mij niet in uwen toorn. Wees mij genadig en ontfermend. Gij alleen kunt mij nog terecht brengen. o, Kom weer in erbarming tot mij. Stoot mij niet af, maar zoek mij, o, mijn God. Gij alleen kunt mij nog vinden en terugleiden!

Het is den afgedoolde dan werkelijk een oogenblik te moede, alsof hij door *zijn* geroep en door *zijn* smeeking zijn God nog tot ontferming *bewegen* moest. Maar dat zijn God, ook onder de scheiding, hem aldoor zoekende was, dat weet hij niet, dat geloofde hij niet, daar vond hij geen steun in voor zijn bezwijkend hart.

Maar *dit* zal hij nu doen. Hij zal roepen, bidden, smeeken. Wie weet of zijn God zich niet nog verbidden laat. En als dat bidden verhooring vond, en als zijn God hem weer zoeken ging, o, dan kon er nog licht in de duisternis dagen. En dan zal 't wel bang zijn, op dat aangrijpend oogenblik als zijn God hem *vindt*, en hij den toorn van Gods aangericht zal moeten verduren. Maar liever dit nog, dan eeuwiglijk verdoold te blijven. En daarom houdt hij aan, en blijft roepen: Ik dool rond als een verloren schaap, er is geen uitweg, o, mijn God! Erbarm u dan mijner, zoek uw knecht weer, vind mij, en ontdek mij weer het pad naar de schaapskooi.

Zoo, en niet anders, gaat 't toe, en kan 't toegaan in het geestelijk zelfbedrog. Een zelfbedrog waarin de zonde ons vasthoudt.

Maar als dan eindelijk het oogenblik van Gods welbehagen is gekomen, dat de sluier weg wordt geschoven en de gordijn valt, en onze trouwe Vader weer zijn nabijheid eerst zacht naderen, en dan gevoelen en in 't eind zaliglijk genieten doet, dan is het ook opeens met dat zelfbedrog uit, en vindt het schuldige, maar nu verzoende kind zijn God weer, niet zooals hij het zich in zijn schuldige afdoling had voorgesteld, maar zooals hij Hem vroeger, in de dagen van den verborgen omgang, zoo zaligliik had gekend.

Neen, geen verwijt, nog wel een nawerking van het verwijt in uw eigen hart, maar geen verwijt in het aanschijn waarmee uw God u dan overstraalt. In dat aanschijn, in dat vriendelijk aanschijn niets dan vertroosting, niets dan het welbehagen eener eeuwige liefde, niets dan Goddelijke vreugde over uw terugkeer, met een zachte toeroeping: „Mijn kind, doe 't niet weer. Buiten Mij is er voor u geen glorie, en geen zielevreugde". En als uw God u dan op de diepte der zee wijst, en u zegt, dat daarin uw zonde is weggezonken, en dat *Hij* ze niet meer herdenkt, en ook gij aan uw zonde niet meer zult gedenken, o, dan gaat 't licht weer op, het volle licht van een verzoend God, die zijn herwonnen en teruggevonden kind in de armen zijner ontferming sluit, en u zegent met de bestraling van zijn Goddelijke liefde.

En dan wijkt de valsche voorstelling, alsof zijn roepen het gedaan had, dan ziet het weer aangenomen kind het alles klaar en helder in. *Wie* hem verzocht heeft, en *wat* de valsche trek in zijn hart was, die hem deed toegeven. En waarom dat eerste bidden niet *kon* baten. En waarom hij door die donkerheid heen moest. Niet uit straf, maar om van de wonde zijner zonde genezen te worden.

En dit ook, dat toen hij in 't eind tot het *ware* bidden kwam, niet dit bidden zijn God bewoog, maar het veeleer zijn God zelf was, die hem dit echte bidden *in het hart* gaf.

Zijn God, die hem nooit verliet, maar aldoor socht, Hij was 't die hem zelf dit gebed: *Zoek uw knecht!* uit de ziel deed oprijzen.

En door die worsteling, en door dat bidden heen, voelt hij zich nu weer als een kind van zijn God, dat nooit van zijn God verlaten was, maar in bittere zonde zelf zijn God verliet.

Amsterdam, 4 December 1908.

Komen we thans tot de bezwaren door Ds. Littooy tegen ons standpunt ingebracht, dan gelooven we, dat deze reeds voor een deel ondervangen zijn, door wat we een vorig maal ter nadere toelichting van het rapport over de tucht op doopleden schreven.

Het kwaad van het niet-belijdenis-doen wenschen we allerminst te vergoeilijken of ongestraft in onze Kerken te laten voortwoekeren. Ook denken we er niet aan de schuld van dit kwaad niet bij de doopleden, maar uitsluitend bij de Kerk te zoeken. En evenzoo zijn we het met Ds. Littooy eens, dat het euvel moet aangetast en genezen worden, waar het zit, d. i. bij deze doopleden. Terwijl we, niet minder dan hij, eerbied gevoelen voor de gemeenschappelijke actie der predikanten, die hoe langer hoe meer werkzaam zijn, om dit kwaad weg te nemen. Omtrent al deze punten bestaat tusschen Ds. Littooy en ons geen verschil.

Maar wel handhaven we, dat de gevallen scherp onderscheiden moeten worden en alle doopleden niet over één kam mogen geschoren worden.

Indien een opgroeiend dooplid duidelijk toont, niet tot de belijdenis des geloofs te willen komen, omdat hij daardoor van allerlei wereldsche genoegens afstand zou moeten doen; indien hij de bijeenkomsten der kerk en de catechisatie verzuimt; indien zijn wandel van ware godsvrucht geen het minste blijk geeft en de Kerkeraad na herhaalde en ernstige saamspreking niet eenig teeken vindt, dat hij in dezen gedoopte met een waarachtig geloovige te doen heeft, dan behoeft de Kerkeraad waarlijk niet te aarzelen om zulk-een van de gemeenschap der Kerk af te snijden.

Maar geheel anders staat de zaak, wanneer die weigering om belijdenis te doen, voortkomt uit wat onze vaderen noemden een scrupuleuse conscientie. Van een afkeer van Gods Woord, van een najagen der begeerlijkheden dezer wereld is dan geen sprake. Eer toont heel het leven, dat er waarlijk vreeze Gods in het hart woont. Dat men desniettegenstaande niet tot de belijdenis des geloofs en de toetreding tot het Avondmaal komt, is niet, omdat men het juk van Christus niet op zich wil nemen, maar omdat men voor zich zelf de volle verzekerdheid des geloofs mist en meent zonder die verzekerdheid aan het Avondmaal zich een oordeel te zullen eten. Of de Kerkeraad dan al zegt: ge moet belijdenis des geloofs doen en ten Avondmaal gaan, baat niet, want zulk-een voelt in zijn conscientie zich nog gebonden en durft daarom aan dat bevel niet voldoen. Al stemmen we nu gaarne toe, dat de conscientie derzulken dwaalt; dat het gebod des Heeren: doet dat tot Mijne gedachtenis, hen veroordeelt; dat ze een gansch verkeerden weg bewandelden door het middel, dat God instelde om het geloof te sterken, niet te gebruiken, toch heeft de Kerk ook met zulk een dwalende conscientie rekening te houden. Hier terstond met harde en straffe maatregelen op te treden, zou niet alleen onmenschkundig, maar ook ongeoorloofd zijn. De tucht moet haar ethisch karakter behouden; ze moet in de conscientie zelve haar aanknoopingspunt vinden en de overtuigende kracht van Gods Woord moet daarom eerst op de conscientie hebben gewerkt. Bovendien mag niet vergeten worden, dat al is hier zeker eigen schuld, er evenzeer schuld is van de opvoeding, van de omgeving, van de gemeenschappelijke overtuiging in zulk een streek; schuld ook bij de Kerk des Heeren, die door de prediking niet ernstig genoeg tegen die verkeerde opvattingen heeft getuigd. Voor alle dingen moet daarom door onderwijzing op de Catechisatie en in de bediening des Woords tegen deze vooroordeelen de strijd worden aangebonden. Rusteloos, zonder ophouden, moet de prediker met teedere en zoekende liefde die bezwaren uit den weg ruimen, en uit Gods Woord aan dezulken de verplichting voorhouden om tot belijdenis des geloofs te komen. En eerst als al deze door God voorgeschreven middelen niet baten en de conscientie onder Gods Woord zich niet gevangen wil geven, dan kan het oogenblik komen, dat de Kerkeraad dezulken van de gemeenschap der Kerk vervallen moet verklaren. Maar de ervaring heeft ons geleerd, dat het bij degenen, die waarlijk God vreezen, tot zulk een uiterste wel niet behoeft te komen. Vooral in het Noorden van ons land is daarvoor de eerbied voor Gods Woord nog te groot. Men drijft daar minder op het mystiek gevoel; men wil voor Gods Woord wel buigen. En als het den prediker maar gelukt, uit de Schrift de conscientie te overtuigen, dan is er wel bereidwilligheid om te gehoorzamen. Niet door uitwendige dwangmaatregelen, die eer prikkelen tot verzet, maar door de kracht van Gods Woord moet deze misstand uit den weg worden geruimd.

Aan den indruk der prediking is het te danken, dat dit kwaad, gelijk Ds. Littooy opmerkt, in den laatsten tijd op verblijdende wijze afneemt, maar niet aan het weigeren van den doop aan de kinderen dezer doopleden. Wat Ds. Littooy desaangaande schreef, berust op minder juiste inlichting. In een schrijven van een onzer predikanten uit het Noorden wordt integendeel juist bitter geklaagd over de gevolgen van dezen maatregel. We laten, zonder den naam van onzen zegsman te noemen, dit schrijven hier volgen, ook om te doen zien, dat we niet zonder oorzaak aan de alarmklok hebben getrokken:

Hooggeachte Redacteur!

Ik kan niet nalaten u even mijn hartelijken dank voor en mijn instemming met uw artikel over de „Doopskwestie" in de *Heraut* te betuigen. Ook in onze Classis zijn een paar gemeenten, waar 't getal der ongedoopte kinderen groot is, en zelfs waar er bijna geen kinderen meer gedoopt worden. Door de ouders, zooals u schreef, door den doop en om den doop hunner kinderen te dwingen belijdenis af te leggen, heeft men eer onwilligheid dan gewilligheid bewerkt. 't Komt meer dan eenmaal voor, dat de ouders naar de Hervormde Kerk gaan, om hun kinderen te laten doopen, ja zelfs, dat ze voor goed naar die Kerk teruggaan, die natuurlijk met open armen staat om hen te ontvangen.

't Onderscheid tusschen ons en een Volkskerk is toch niet, dat zij wel en wij niet de kinderen op grond van het verbond doopen, maar dat zij niet en wij wel de tucht handhaven.

Nog eens, ik dank u zeer voor de heldere en klare uiteenzetting, vooral ook omdat ik geloof, dat dit veel zal bijdragen tot verstand der zaak en tot heil onzer Kerken.

U beleefd maar vriendelijk groetend,

Uw dw. dnr.,
N. N.

Acht Ds. Littooy zulke toestanden wenschelijk?

Het ernstige bezwaar, onzerzijds aangevoerd, dat de weigering van den doop een tuchtmaatregel is, die niet in de eerste plaats de ouders, maar de kinderen treft, die aan deze zonde part noch deel hebben, laat Ds. Littooy onaangeroerd. Of liever, hij merkt alleen op, dat zoodoende de gedachte meer en meer ingang zal krijgen, dat ieder kind bij den doop een „doopsgenade" ontvangt. Nu behoeft Ds. Littooy niet bevreesd te zijn, dat *de Heraut* deze roomsche voorstelling in de hand zal werken. Maar op dien zelfden grond zou men evengoed kunnen zeggen, dat het beter was den heelen kinderdoop af te schaffen. Eer vreezen we, dat in onze Kerken allengs een beschouwing van het Sacrament veld wint, die niet gereformeerd maar juist Zwingliaansch is; een beschouwing, waartegen Calvijn heel zijn leven lang gestreden heeft, alsof het sacrament alleen een bloot uitwendig teeken is, dat met de genade Gods niet te maken heeft. Een kerk, die het grootste deel van haar kinderen ongedoopt laat, werkt die beschouwing zeer zeker in de hand. Maar afgescheiden daarvan hebben we niet door vrees voor een verkeerde opvatting, maar door het gebod van Christus ons te laten leiden. Hij heeft gezegd: laat de kinderkens tot Mij komen en verhindert ze niet. En zoolang van een kind nog verondersteld mag, dat het in het Genadeverbond geboren is, mag de Kerk aan zulk een kind den doop niet weigeren.

Het laatste bezwaar, dat Ds. Littooy te berde brengt, is, dat het stellen van doopgetuigen vaak zoo lichtvaardig geschiedt en zoo weinig waarborg biedt voor een christelijke opvoeding. Het gewicht van deze bedenking ontkennen we niet. Want, waar de waarborg voor een christelijke opvoeding geheel ontbreekt, mag de doop niet bediend worden. Maar ook hier geldt de regel: abusus non tollit usum; het misbruik heft het gebruik niet op. Laat de Kerkeraad dan strenger toezien op hen, die als getuigen optreden. Blijkt het, dat deze getuigen hun plechtig aangegane verbintenis niet nakomen, dan trede de Kerkeraad tegen zulke getuigen, desnoods met censuur, op. Een bloote formaliteit mag het getuige-zijn nooit worden. En ligt het niet nakomen dezer verplichting niet aan de getuigen zelf, maar aan den onwil der ouders, dan bestaat er zeker voor den Kerkeraad alle reden, om aan zulke ouders den doop van hun kinderen niet meer toe te staan. Een magische kracht kennen wij aan den Doop niet toe. En ouders, die hun kinderen als heidenen laten opgroeien, bespotten den Heiligen Doop, wanneer ze toch voor die kinderen het teeken en zegel van het Genadeverbond begeeren.

Gaarne vestigen we de aandacht op *Filippus Recensiebode, orgaan tot keuring en aanbeveling van volkslectuur*, waarvan nu reeds de tweede jaargang het licht ziet.

Bij den schat van literatuur, die telkens op onze tafel wordt uitgespreid, is wel een goede keurmeester noodig. Tot op zekere hoogte wordt die taak dan ook vervuld door de recensenten, die in onze Christelijke pers hun oordeel zeggen, over hetgeen hun ter beoordeeling wordt aangeboden. Maar het was toch een zeer goede gedachte van het Gereformeerd Tractaat-genootschap „Filippus", om een afzonderlijke recensiebode uit te geven, die voortaan zesmaal in het jaar zal verschijnen. Hier toch vindt men niet, zooals in een weekblad, welks beperkte ruimte den recensent bindt, slechts een enkel boek besproken, maar krijgt men een vrij volledig overzicht over hetgeen in de laatste maanden de drukpers verliet. Reeds daardoor wordt de keuze van de literatuur voor dengene, die over een niet al te ruime beurs beschikt, zooveel gemakkelijker. Hij overziet als met één oogopslag het veld en kan de rijpste halmen kiezen. Bovendien is het aan „Filippus" gelukt voor dezen recensiearbeid een staf van medewerkers zich te verzekeren, wier naam ons borg staat, dat we hier een grondige, degelijke en Christelijke beoordeeling zullen krijgen. De redactie bestaat toch uit mannen als Ds. H. A. van Andel te Baarn; Dr. Joh. L. Breen te Amsterdam; Ds. G. Doekes van Nieuwdorp; Ds. C. Lindeboom van Gorinchem, Dr. S. O. Los van Pretoria en Dr. B. Wielenga van Arnhem. De eerste aflevering van den tweeden jaargang, ons ter kennismaking toegezonden, legt dan ook getuigenis af van ernstigen arbeid. Van recensies, die als passe partout's voor elk boek kunnen dienst doen, is hier geen sprake. Elk boek is met zorg gelezen, wordt naar hoofdinhoud en bedoelen juist geschetst en met welwillende critiek beoordeeld. Maar wat voor ons de meeste beteekenis heeft is, dat niet alleen de kunstwaarde, maar ook het Christelijk gehalte getoetst wordt. Zoo kan deze Recensie-bode als een vertrouwbare gids dienst doen, om ons Christelijk publiek voor te lichten, welke boeken waard zijn op onze leestafel of in onze bibliotheek een plaats te krijgen. De geringe prijs van ƒ 0.75 behoeft zeker geen bezwaar te wezen, om dezen recensent zich aan te schaffen.

Vereenigingsleven.

WERKLOOSHEID.

Over het geheele land zijn met begrijpelijke belangstelling gevolgd de discussiën, welke onlangs in de Tweede Kamer der Staten-Generaal zijn gehouden naar aanleiding van de interpellatie Troelstra inzake de werkloosheid.

Bij de discussies moest het toch uit den aard der zaak uitkomen, hoe de Regeering zich stelde tegenover de sociale nooden des volks eenerzijds en tegenover de beteekenis en de taak van het particulier initiatief anderzijds.

Met buitengewoon schrille kleuren werd het kwaad der werkloosheid geschetst door den interpellant, die echter naar het inzien van Dr. J. Th. de Visser, een man, die op 't gebied van het de werkloosheid bestrijdend particulier initiatief recht van meespreken heeft, geen te schreeuwende kleuren gebruikt had, maar in zijn schildering nog zelfs min of meer bij de werkelijkheid ten achter gebleven was.

Minister Heemskerk verklaarde evenwel, dat de inlichtingen, waarover de Regeering te beschikken had, leerden, dat de werkloosheid wel niet minder was dan het vorig jaar, maar dat men toch genoeg gezegd had, als men zich voorzichtiglijk aldus uitdrukte, dat ze eerder *iets* erger was. Naar Z.Exc. uiteenzette, was het kwaad geconcentreerd in enkele bedrijven en daarbij nog in slechts enkele steden, met name de drie groote steden van ons land, terwijl de toestand over 't geheele land genomen, geen buitengewone reden tot ongerustheid gaf. Echter was in 's Ministers oog de toestand ook in de meest geplaagde steden niet van zulk een bedenkelijkheid, dat gesproken kon worden van een noodstand, welke ingrijpen van Overheidswege zou rechtvaardigen.

In hoeverre Minister Heemskerk de verhoudingen juist weergaf, kan geheel buiten beschouwing blijven. Wel zij terloops opgemerkt, dat men zoo in 't particuliere leven van dezen en genen wel eens mededeelingen ontvangt, waarnit blijkt, dat in sommige streken van ons land eer een tekort dan een overschot van werkkrachten bestaat. Dat helpt echter voor de groote steden al heel weinig, omdat in vele gevallen een groote stads-werkman als plattelands-arbeider een zeer geringe mate van geschiktheid vertoont.

In ieder geval was men het dáárover eens, dat het kwaad der werkloosheid in verschillende steden bestaat, en wel in erge mate, en dat iets, ja zelfs veel, ter bestrijding van het kwaad zelf en van de gevolgen ervan moet gedaan worden.

De vraag was nu maar, *wie* het moest doen en *hoe* het gedaan zou worden. Behoorde die arbeid tot de bevoegdheid en den werkkring der Rijks- en Gemeentelijke Overheid, of wel kwam zij voor rekening van het particulier initiatief, met dien verstande, dat de overheid alleen zou mogen ingrijpen, indien een noodstand intrad, die van dien aard was, dat het nationale leven zich zelf niet meer zou kunnen redden en inderdaad voor zijn vrije ontwikkeling ernstig gevaar ging loopen.

Die vraag was, zooals in 't oog springt, een levensvraag voor den hier op den voorgrond buigenden tak van het vereenigingswezen, d. i. van het geconsolideerde particulier initiatief.

Het is toch zeer begrijpelijk, dat in al die gevallen, waarin de overheid finantieel gaat steunen, de particulieren de koorden hunner beurzen langzaam-aan toetrekken, zóo, dat per slot van rekening de overheidssteun alleen overblijft, omdat het particulier initiatief geheel teruggetreden is.

Minister Heemskerk heeft dat ten volle beseft, en heeft voor het vereenigingsleven op krachtige wijze het pleidooi gevoerd, op zulk een wijze zelfs, dat iedere motie onaannemelijk werd verklaard, — zelfs de bekende motie Treub, indien zij van de Overheid iets anders en iets meer verlangde, dan alleen dan in te grijpen, als het particulier initiatief zich van de vervulling zijner taak onthield, of in die vervulling onmachtig bleek.

Van de taak der Kerk is in dit verband in de Kamer ten eenenmale gezwegen, zoodat èn daarom, èn omdat in deze rubriek bijzonderlijk over het vereenigingsleven gehandeld wordt, ook hier daarover gezwegen kan worden, zonder dat daaruit zou worden geconcludeerd, dat de Kerk o. i. geen taak in deze zou hebben.

Voor het vereenigingsleven is het van zeer groote beteekenis, te zien, wat er nu verder is gebeurd, met name in Den Haag, een der groote steden, in welke de werkloosheid het ergst is, en waar de zaak daarom zulk een belangrijk karakter verkreeg, wijl in den Raad dier gemeente de heer Treub, voorsteller der bekende motie, zitting heeft en wijl daar reeds een actief comité tot bestrijding der werkloosheid bestaat.

Kort na de aanneming der motie werd namelijk voorgesteld, dat de Raad van 's Gravenhage steun zou verleenen aan dat Comité. Dat werd voorgesteld en aanbevolen tegen den zin van de leiders van het Comité, die het voorstel zoo sterk mogelijk bestreden, omdat buns inziens de hartader van het particulier initiatief werd doorgesneden, zoodra de Gemeente steun ging verleenen op grond van de opvatting, dat de bestrijding der werkloosheid zou behooren tot de competentie der gemeentelijke overheid.

Na krachtige bestrijding, en niet dan nadat aan den Raad te verstaan gegeven was, dat de hoofdleiding van het Comité de verantwoordelijkheid voor den gang van zaken niet wenschte te dragen indien gemeentelijke steun opgedrongen werd, verwierp de Raad het voorstel om het Comité te dwingen, een niet gewenschte subsidie te aanvaarden.

Men moet zich over deze houding van hen, die als voorstanders van het particulier initiatief zulk een krachtige stelling innamen, van harte verblijden, omdat zij een krachtig pleidooi geleverd hebben voor de belangen van het vereenigingsleven.

Het vereenigingsleven, voor zoover het zich opmaakt om een arbeid te verrichten, waarbij het voor een zeer voornaam deel — oogenschijnlijk zelfs in de allereerste plaats — aankomt op het bijeenbrengen van geld tot stichting en instandhouding van inrichtingen enz., kan zich alleen dán krachtig en gezond ontwikkelen, als men zich van meet af op het standpunt plaatst, dat het zich zelf moet redden, en dat het particulier initiatief het zonder overheidshulp af moet kunnen.

Wellicht zal men hier tegenvoeren, dat toch in breeden kring niet naar deze opvatting geleefd wordt, omdat dezerzijds b.v. voor ons Christelijk onderwijs steeds op meerderen steun wordt aangedrongen.

Daarop zij geantwoord, dat het in dat geval gaat om gelijkstelling met concurreerende instellingen, die ten onrechte en met toepassing van een onbillijk stelsel boven de onze bevoordeeld worden, maar dat het door de strijders voor de Christelijke School steeds als een zuivere toestand is aanbevolen, wanneer de Overheid zich van al en steun onthield en het terrein van het onderwijs volkomen vrij liet voor het particulier initiatief. Alleen zou het dan waarschijnlijk hierop uitloopen, dat het particulier initiatief van Christelijke zijde den strijd om het bestaan krachtig volstreed, maar dat ten gevolge van het uitblijven van voldoend particulier initiatief van *andere* zijde, een noodstand zou ontstaan, die de Overheid toch weer tot op zekere hoogte tot ingrijpen zou noodzaken.

Daar komt ten aanzien van de quaestie der werkloosheid nog dit bij, dat het daarbij niet alleen gaat om de vraag, of de Overheid ook eenigermate steunen zal, aangezien de opvattingen — zooals bij de debatten in de Tweede Kamer en in den Haagschen Gemeenteraad gebleken is — over 't algemeen zoo zijn, dat in niet Christelijke kringen uit het thans toekennen van eenigen steun de conclusie zou zijn getrokken, dat aanvaard was het beginsel, volgens hetwelk de zorg voor de werkloozen en de strijd tegen de werkloosheid niet behoort tot de bevoegdheid van het particulier initiatief, maar tot die van de overheid, wier dienaresse het particulier initiatief op z'n hoogst zoo mogen zijn. Het aanvaarden van steun ware dus in dit geval geweest — zooals we reeds zeiden — het verloochenen van het levensbeginsel van het particulier initiatief en het doorsnijden van de hartader ervan, omdat een gemeentelijke bijdrage zou beschouwd zijn als het zetten van een eersten stap — die logisch gevolgd zou moeten worden door meerdere — op een terrein, waarop niemand het recht zou hebben, aan de werkzaamheid der overheid paal en perk te stellen.

Uit de Pers.

Het vraagstuk van het afgeven van attestatiën aan doopleden had in de Kerken van Zeeland eenige moeilijkheid veroorzaakt.

Naar het oordeel van enkele broeders mocht een dooplid geen attestatie ontvangen, omdat hij door den doop wel in de algemeene Kerk, maar niet in het plaatselijk instituut ingelijfd werd.

De classis Middelburg droeg aan een viftal broeders op over deze vraag een rapport in te te dienen, dat thans in het licht verscheen. Dit rapport luidt aldus:

Weleerwaarde en Eerwaarde Broeders!

Op de Classisvergadering van 5 Mei 1908 werd door de Kerk van Oost-kapelle de vraag ter tafel gebracht: zhoe denkt de Classis over het afgeven van Doop-attesten? En op de vergadering van 12 Augustus j.l. werd over deze materie breedvoerig gediscussieerd, en ten slotte besloten: 1de Classis benoeme eene Commissie om de zaak vande Doopleden eens historisch en Kerkrechtelijk te doorzien, en de volgende Classis te dienen met een zoo mogelijk de zich hierbij opdoende wetenschappelijke en practische vragen beantwoordend rapport.«

De broeders (Ds. Boeyenga, Ds. Bouma, Dr. Kuyper, Ds. Meulink en Dr. Wagenaar) hiervoor benoemd, hebben de eer bij deze het navolgende te rapporteeren:

1e. dat de Commissie, na breedvoerige bespreking, zich éénparig stelt op het standpunt van het bekende rapport Bavinck-Ruitgers, zulvies inzake kerkelijk opzien en tucht over zoogenaamde Doopledens. Uit dat rapport brengen zij in herinnering:

a. dat onderscheid gemaakt moet worden tusschen gedoopten die onvolwassen zijn, en dezwege niet tot belijdenis en verbintenis kunnen komen, en tusschen gedoopten die wel tot jaren van onder-

scheid zijn gek
ook, geen belij
b. dat van ge
tijde algemeen
wel degelijk te
instituut waarin
volwassen leden
zijn van het inst
daad van hen,
handelingen, den
d. dat de kerkel
uit den aard der
kan zijn, en zich
waarschuwing, v
middelen; e. dat
zijn geworden, n
tenis komen, op
als te staan buit
gens à Lasco èn
volwassenen, die
buiten het kerke
meele ex-commu
kerkrechtelijke b
zoodanig; f. dat
leeftijd om belijd
schreven is: »dat
zijner Kerk, die
eigen schuld nog
gekomen zijn, w
behandeling neer
hunne schuld voo
2e. Waar gecon
der Reformatie
gedoopte kin
kelijk instituut
en geoordeeld
worden totdat di
waren gekomen
oordeel, dat hier
voortvloeit de cor
kinderen, bij
tie behoort gegev
bij rekening met
worden, en is he
te behandelen. M
niet een stuk in
standig zouden
doopattestatie, wa
öf aan de ouders
den kerkeraad ter
natie erlangt.
3e. Uwe Commi
gen of deze kerk
het kind krachte
kerkelijk instituut
mate in strijd ko
dat de H. Doop
Christus, in de hei
(1 Cor. 12: 13;
oordeel, dat hier
mits men bij de S
dus ook bij den D
scheiden heeft tus
uitwendige teeken.
H. Doop is zeer ze
nen wascht met
Lichaam, maar he
teeken lijft in de
Dit blijkt met nam
van het Sacramen
ger en in een g
heeft. Ze zou een
niet van voornem
het instituut der
diende. Bij elke
latiën aangegaan,
tusschen den gedoo
zulks geldt óók voo
4e. Voor wat de
aangaat is Uwe Co
de bediening van d
een groote verant
»of gij niet beloof
het tot zijn verstan
zeide leer naar uw
doen onderwijzen.«
kinderen naar de
chisatie te zenden
kinderen naar elde
attestatie voor hun
en deze aan den
te zenden; dat de
hebben te controle
hebben zij in corr
kerkeraad ter plaats
bevindt; d. dat d
te gaan, of bij verde
naar een andere
medegaat; e. dat h
te geven zoolang d
jarig of nog niet ge
en gehuwden óók
beschouwen, aan w
attestaties behoort g
met afzondjding van
formeel, nimmer lic
geval doe zonder
meerdere vergaderin
D
D
D
D
D

Dit rapport hee
ken in Zeeland, n
algemeen belang.
Zeer helder en
uiteengezet, die
vraagstuk moeten
wenken aan het
winst doen.

Officieel

ZEVENBERGEN. 26
Ds. L. G. Goris,
dag te herdenken,
het ambt werd inge
Achtereenvolgens
Langeslag Emmer,
Zevenbergen.
Het worde zijn
werkzaam te zijn in
naar lichaam en zie
velen, en zijn Zend

De classe Brielle,
den 11en Nov. l.l.,
den heer M. A. va
V. U., en hem m
gesteld voor de Ger
Stelle de Heere hen
Zijn Koninkrijk.

N
R.
A.
Hellevoetsluis, 12

Onze geachte leer
maakte gisteravond
Kerkeraad en Gem
moedigheid gevonde
van de Geref. Kerk

Namens der
J. Eig
Alphen (Z.-H.), 3

GLANERBRUG. He
alhier op Woensdag
groote blijdschap d
matig kerkgebouw